

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ВАРТОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ЗА ГОСПОДАРСЬКИМИ ТА ЦИВІЛЬНИМИ СПРАВАМИ

Анотація. Досліджено проблеми оплати вартості судових експертиз за господарськими та цивільними справами та запропоновано шляхи їх вирішення.

Аннотация. Изучены проблемы оплаты стоимости судебных экспертиз по хозяйственным и гражданским делам и предложены рекомендации для их решения.

Annotation. The problems of payment for the forensic examination of the economic and civil cases were investigated and recommendations for their solution were suggested.

Ключові слова: судова експертиза, господарські та цивільні справи, вартість експертних досліджень.

На сьогодні механізм оплати вартості експертиз за господарськими та цивільними справами не визначено законодавчо, що негативно впливає на економічні показники діяльності експертних установ, стримуючи їх розвиток та зменшуючи можливості. Саме тому дослідження проблем оплати вартості судових експертиз за господарськими та цивільними справами і пошук шляхів їх вирішення є актуальним.

Серед вітчизняних вчених, які у своїх працях розглядали питання щодо нормативно-правового регулювання судово-економічної експертизи, можна виділити таких: Ф. Бутинець [1], Л. Головченко [2], В. Понікаров [3]. Однак, незважаючи на значні досягнення зазначених вчених, проблеми щодо оплати вартості судових експертиз висвітлені недостатньо та потребують подальшого вивчення.

Метою даного дослідження є аналіз проблем щодо оплати вартості судових експертиз за господарськими та цивільними справами і пошук шляхів їх усунення.

Відповідно до статті 15 Закону України "Про судову експертизу" витрати на проведення судових експертиз науково-дослідними установами Міністерства юстиції України у цивільних і господарських справах вносяться стороною, яка заявила клопотання про проведення експертизи. Якщо клопотання про проведення експертизи заявлено обома сторонами, витрати на її оплату несуть обидві сторони порівну. Якщо у справах окремого провадження призначення експертизи здійснюються за ініціативою суду, а також у випадках звільнення від сплати судових витрат або зменшення їх розміру, відповідні витрати відшкодовуються за рахунок Державного бюджету України [4].

Проте на практиці судово-експертні установи (СЕУ) стикаються з проблемами оплати вартості експертиз за господарськими та цивільними справами, серед яких слід зазначити такі:

1) несплата вартості виконаних експертних досліджень або навмисна затримка оплати сторонами, на яких цей обов'язок покладено судом. Також мають місце випадки вимагання проведення судових експертиз суддями з подальшим вирішенням їх оплати тільки після винесення рішення у справі;

2) законодавством України не передбачено права експерта відмовитись від проведення призначеної уповноваженим органом експертизи у зв'язку з відсутністю попередньої оплати за проведення експертизи;

3) у випадках, коли суди виносять рішення про виконання експертних досліджень з вирішенням питання щодо їх оплати у майбутньому – при постановлянні рішення у справі, експертній установі, – спричиняються збитки у вигляді різниці між вартістю експертного дослідження на час виписки рахунку та його вартістю на час поставлення судом рішення про оплату;

4) ухвалення судами рішень про відстрочку оплати вартості експертних досліджень до постановлення рішення у справі фактично порушує права СЕУ як суб'єктів господарювання та права громадян, що є їх співробітниками, оскільки СЕУ виплачує частину заробітної плати своїм співробітникам саме за рахунок коштів, які вони отримують за виконання експертних досліджень;

5) відсутність ефективного механізму контролю за здійсненням рішення про оплату вартості проведених судових експертиз.

Отже, проаналізована ситуація щодо оплати послуг експертів, що склалася на сьогодні, є досить проблемною та потребує пошуку шляхів її вирішення. Серед яких слід запровадити такі:

1) на законодавчому рівні розробити та затвердити положення про порядок оплати вартості судових експертиз, де б чітко визначався механізм оплати послуг експертів, гарантії його здійснення та відповідальність сторін за відмову або несвоєчасну оплату таких послуг за господарськими та цивільними справами;

2) запровадити з боку суду контроль за стягуванням виплат із замовників за проведені експертизи;

3) внести до Господарського процесуального кодексу України норму щодо застосування заходів у випадку несплати вартості судової експертизи. А саме: щодо права скасування судом ухвали про призначення судової експертизи або призначення іншого платника, а у випадках, коли призначення судової експертизи є обов'язковим, вжиття передбачених законом заходів для забезпечення оплати експертизи;

4) експертним установам слід установлювати вартість експертного дослідження на час постановлення судом рішення про його оплату вищою за вартість, що визначається на час виписки СЕУ відповідних рахунків, та має визначатися з урахуванням ставки дисконту.

Упровадження запропонованих заходів дозволить урегулювати питання щодо оплати судових експертиз за господарськими та цивільними справами, що позитивно відзначиться на розвитку та економічному стані експертних установ.

Визначаючи перспективи подальших наукових розробок за напрямом оплати вартості судових експертиз, слід зазначити необхідність розробки механізму контролю за оплатою вартості судових експертиз за господарськими та цивільними справами.

Наук. керієн. Понікаров В. Д.

Література: 1. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посібн. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир, 2004. – 460 с. 2. Понікаров В. Д. Судово-економічно експертиза : навч. посібн. / В. Д. Понікаров. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 232 с. 3. Головченко Л. М. Правове регулювання судової експертизи: перспективи та розвиток [Електронний ресурс] / Л. М. Головченко. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/0/953>. 4. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.94 № 4038-ХІІ, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 5. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 6. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.